

Основи правового регулювання

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

- це система правових норм, що регулює:

- **майнові** (пов'язані з використанням товарно-грошової форми – відносини власності та товарообігу);
- **немайнові пов'язані з майновими** (у сфері інтелектуальної діяльності);
- **окремі особисті немайнові відносини** (пов'язані з захистом честі, гідності, ділової репутації, особистих прав фізичної та юридичної особи).

В Україні діє **Цивільний кодекс (ЦКУ)** від 16 січня 2003 р.

Він складається із 6 книг, кожна з яких об'єднує сукупність норм, що є підгалуззю цивільного права:

- "Загальні положення";
- "Особисті немайнові права фізичної особи";
- "Право власності та інші речові права";
- "Право інтелектуальної власності";
- "Зобов'язальне право";
- "Спадкове право".

Правові відносини складаються з 3 елементів:

Суб'
єкти

Об'
єкти

Зміст

Об'єкти правовідносин – це ті реальні блага, які задовольняють інтереси і потреби людей і з приводу яких між суб'єктами виникають, змінюються і припиняються суб'єктивні права і юридичні обов'язки.

Суб'єкти правовідносин – їхні учасники, які є носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. Це - фізичні особи (громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства);

- юридичні особи, державні й адміністративно-територіальні утворення, що володіють цивільною

Зміст правовідносин – сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків.

СУБ'ЄКТИ (хто?)

Елементами правосуб'єктності є:

Правоздатність - це здатність суб'єкта бути носієм суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

Дієздатність – це здатність своїми діями набувати і самотійно здійснювати суб'єктивні права та виконувати юридичні обов'язки.

Деліктоздатність – це можливість самотійно нести відповідальність за свої протиправні вчинки.

СУБ'ЄКТИ (хто?)

Дієздатність – це здатність своїми діями набувати і самостійно здійснювати суб'єктивні права та виконувати юридичні обов'язки. Припиняється зі смертю особи.

За обсягом дієздатності розрізняють:

- **Повну дієздатність** (з 18 років);
- **Неповну дієздатність** (14-18 років);
- **Часткову дієздатність** (до 14 років);
- **Обмежену дієздатність** (хронічні алкоголіки, наркомани тощо);
- **Визнані судом недієздатними** (психічнохворі).

ОБ'ЄКТИ (що?)

- ▣ **Матеріальні блага** (майно, речі, цінності);
- ▣ **Особисті немайнові блага** (честь, гідність, ділова репутація);
- ▣ **Продукти інтелектуальної та духовної творчості** (твори літератури, техніки, науки, мистецтва);
- ▣ **Дії суб'єктів правовідносин** (послуги, роботи);
- ▣ **Результати діяльності суб'єктів** (виконані роботи, укладені договори, прийняті нормативні акти).

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ

Договір – це угода двох або декількох осіб, спрямована на встановлення, зміну чи припинення цивільних правовідносин.

Договір є основною підставою виникнення зобов'язально-правових відносин (зобов'язань), який встановлює певні суб'єктивні права і суб'єктивні обов'язки для сторін, що його уклали.

Предмет договору

певна дія, але ця дія може бути тільки **правомірною**

Якщо предметом договору буде неправомірна дія, тобто незаконна, то такий договір визнається **недійсним**.

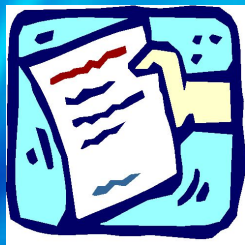
Договір вважається дійсним за дотримання таких умов:

законності дії

волевиявлення сторін

дотримання встановленої законом форми договору

право- та дієздатності сторін

За своєю формою договори можуть бути

Усні

Письмові

Прості

Нотаріально
посвідчені

Залежно від мети укладення розрізняють такі групи цивільно-правових договорів:

- **договори про передачу майна у власність**, повне господарське відання або оперативне управління (купівля-продаж, постачання, контрактація, позика, міна, дарування, постачання енергоресурсів);
- **договори про передачу майна у тимчасове користування** (майновий найом, оренда, житловий найом, побутовий прокат, безоплатне користування майном, лізинг);
- **договори про виконання робіт** (побутовий підряд, підряд на капітальне будівництво, договір на виконання проектних і пошукових робіт, договір на виконання аудиторських робіт);
- **договори про передачу результатів творчої діяльності** (авторські, ліцензійні договори, договори про передачу науково-технічної продукції);
- **договори про надання послуг** (перевезення, страхування, доручення, комісія, зберігання, про посередницькі послуги, довічне утримання, кредитний договір);
- **договори про спільну діяльність** (установчий договір, угоди про науково-технічну співпрацю).

СПАДКОВЕ ПРАВО

Спадкове право – це система норм права, які визначають умови і порядок переходу прав померлої особи до іншої особи чи осіб.

Фізична особа, майно якої після її смерті переходить у власність до інших осіб, називається **спадкодавцем**.

Особа (чи особи), до яких у власність переходить майно померлого, називаються **спадкоємцями**.

Спадщина – це сукупність прав та обов'язків спадкодавця, що переходять до спадкоємця після смерті спадкодавця.

До складу спадщини не входять:

- особисті немайнові права;
- право на участь в товариствах;
- право на аліменти, пенсію, допомогу або інші виплати.

Спадкування здійснюється за законом і за заповітом.

За законом, спадкоємство відбувається у випадках, коли:

- нема заповіту;
- заповіт частковий;
- заповіт визнається недійсним;
- спадкоємці по заповіту померли раніше або не прийняли заповіт.

При успадкуванні за законом майно померлого переходить до осіб, зазначених у законі (ЦК України).

ЦК України визначає такий склад спадкоємців за законом:

1. Перша черга:

діти (в тому числі усиновлені);
той з **подружжя**, який пережив спадкодавця;
батьки (усиновителі) померлого.

2. Друга черга:

рідні брати і сестри;
баба і дід.

3. Третя черга:

рідні дядько та тітка.

4. Четверта черга:

особи, які проживали з спадкодавцем однією сім'єю не менше 5 років до часу відкриття спадщини.

5. П'ята черга:

Інші родичі до шостого ступеня споріднення включно.

Частки у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними.

Предмети домашньої обстановки і вжитку переходять до спадкоємців за законом, які проживали спільно з спадкодавцем, незалежно від їх черги, якщо вони проживали з спадкодавцем до його смерті не менше одного року.

Не є предметами домашньої обстановки та вжитку: будинки, квартири, автомобілі, човни, твори мистецтва, валютні цінності, гроші, одяг померлого тощо.

Розпорядження фізичної особи, оформлене у відповідності до закону, щодо свого майна на випадок смерті називається **заповітом**.

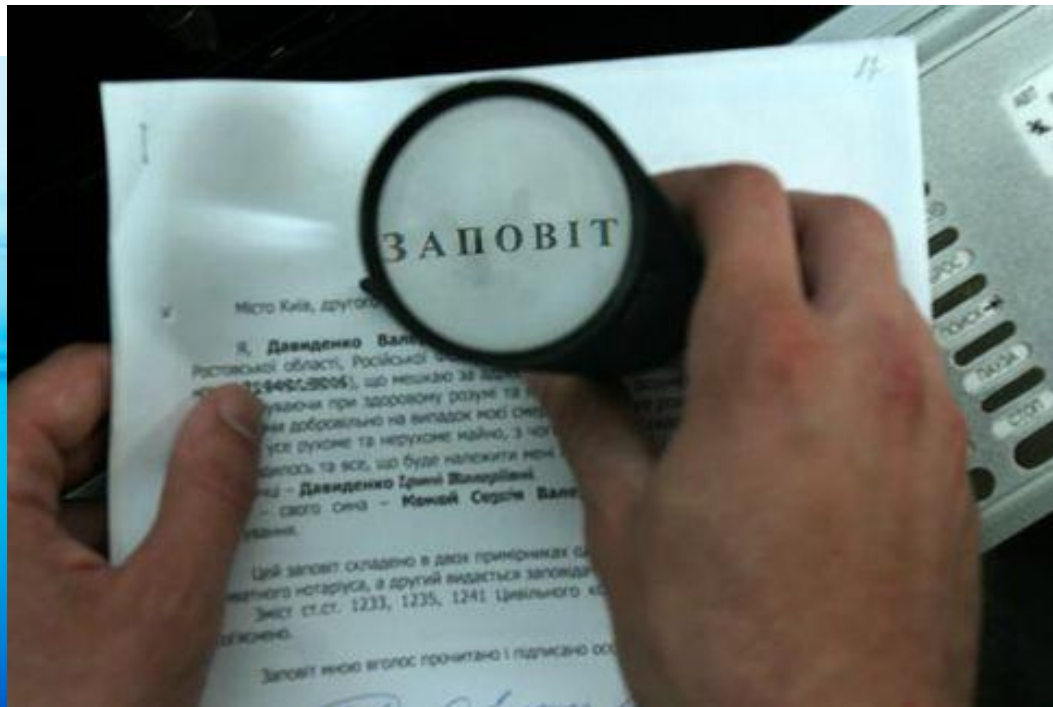
Право на заповіт має фізична особа з повною цивільною дієздатністю і здійснюється нею особисто. Вчинення заповіту через представника не допускається.

Заповіт – одностороння цивільно-правова угода. Має бути укладений **у письмовій формі** з зазначенням місця і часу його укладення, **підписаний особисто** (добровільно) заповідачем і **нотаріально посвідчений**.

Право на обов'язкову частку у спадщині мають:

- неповнолітні або непрацездатні діти спадкодавця;
- непрацездатні вдова (вдівець);
- непрацездатні батьки померлого.

Ці особи, не залежно від змісту заповіту, успадковують половину частки, що належала б їм при спадкоємстві за законом.

ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Право на працю в Україні

Трудовий договір

Право на працю.

Стаття 23 Загальної Декларації прав людини.

Стаття 43 Конституції України.

“Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб. Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом. Використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах забороняється. Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення. Право на своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом.»

Трудове право України регулюється **КОДЕКСОМ
ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ** від 10.12.1971 року.

Трудовий договір в КЗпП визначається так:

"Стаття 21. Трудовий договір - це угода між працівником і власником підприємства, установи, організації, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, а власник підприємства, установи, організації зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін".

За загальною нормою працевлаштування здійснюється **з 18 років**, але за згодою батьків можливе прийняття на роботу неповнолітньої особи **з 14 років**.

Для прийому на роботу особа має подати:

- ✓ Документ, що посвідчує особу;
- ✓ Трудову книжку;
- ✓ Дозвіл одного з батьків (до 16 років).

Додатково можуть вимагати:

- Медичну книжку;
- Документ про освіту, кваліфікацію.

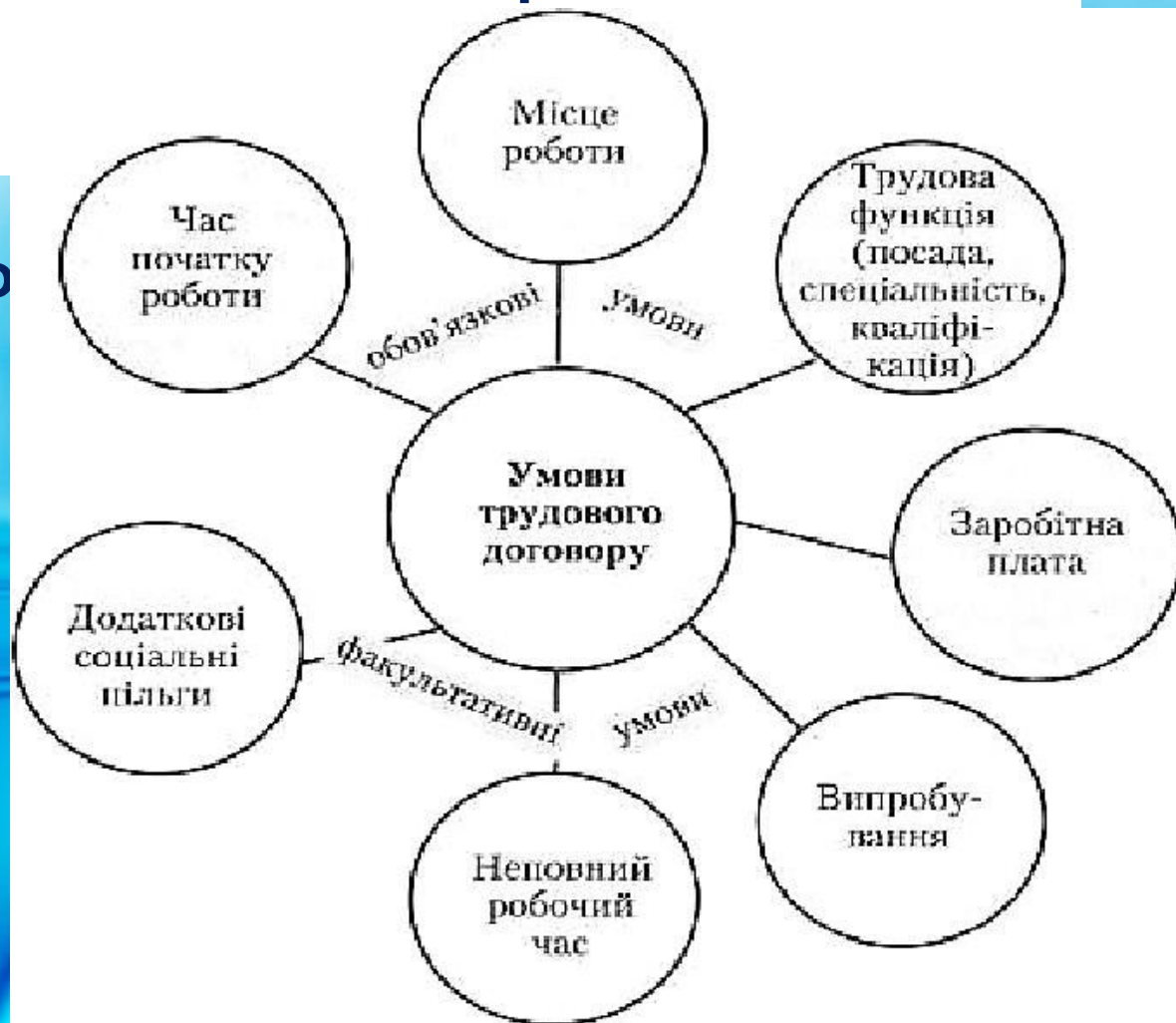
Забороняється вимагати документ про партійну належність, національність, релігійні погляди.

Вступаючи на роботу, особа укладає **трудовий договір**.

В ньому зазначаються:

- Посада і спеціальність, за якою працюватиме робітник;
- Місце роботи;
- Заробітна плата;
- Час початку робо

Трудовий договір може бути укладено усно чи письмово.

Прийом на роботу має бути оформлено наказом власника чи уповноваженої особи.

Згідно зі **строком**, можливе укладання таких видів трудового договору:

- Безстроковий
- Укладений на визначений строк
- На час виконання певної роботи.

Особливою формою трудового договору є **КОНТРАКТ**, в якому строк його дії, права, обов'язки, відповідальність сторін, умови праці, умови розірвання договору можуть встановлюватись за угодою сторін.

Робочий час – час, протягом якого працівник має виконувати свою трудову функцію.

Види робочого часу:

- ✓ Нормальна тривалість робочого часу (40 годин);
- ✓ Скорочена тривалість робочого часу (36/24 години);
- ✓ Неповний робочий час;
- ✓ Ненормований робочий день;
- ✓ Робота в нічний час (22.00-6.00);
- ✓ Гнучкий робочий час.

Час відпочинку – час, вільний від виконання трудових обов'язків, використовуваний працівником на свій власний розсуд.

Види часу відпочинку:

- ✓ Перерви протягом робочого дня (30 хв – 2 год);
- ✓ Щоденний (міжзмінний) відпочинок після роботи;
- ✓ Дні державних і релігійних свят;
- ✓ Вихідні дні (42 год);
- ✓ Відпустки (щорічні трудові, додаткові у зв'язку із навчанням, творчі відпустки, соціальні відпустки, відпустки без збереження заробітної плати).

Дякую за увагу!

